

म. ग्रं. सं. ठाणें

विषय

भू-प्रवास

सं. क्र.

५५०

<http://www.opoosoft.com>

REFK-0020309

REFK-0020309

<http://www.opoosoft.com>

REFBK-0020309

REFBK-0020309

अनु प्रवासा

५५२

सोन शब्द

न. ग्रं. सं. ठाणे

विषय भू प्रवास

सं. क्र. ५५२

सोसायटीच्या सोनई हायस्कूलमध्ये
श्री. सातवळेकर" यांनी आपल्या

<http://www.opoosoft.com>

नीलाजनसमाभासं रविपुत्री केली होती. त्यांच्या
छायामार्तंडसंभूतं तं नमामि शम हेतूने सोनईच्या
शनिदेवा "
क घेऊन

जागृत देवस्थान

श्री शनिश्वर शिंगणापूर

प्रथमावृत्ती ५०००

प्रकाशक : दादूराव संगप्पा यन्गल C/o, महाराष्ट्र उदबत्ती निकेतन
३९३१, जुना मंगळवार बाजार, अहमदनगर

मुद्रक : शरदचन्द्र भाऊराव कवडे आनंद मुद्रणालय,
चितळे रोड, अहमदनगर.

अल्प

मूल्य

१५४

<http://www.opoosoft.com>

पक्का रंग

भरपूर

लांबी रुंदी

आझाद चौक, अ'नगर.

सर्व प्रकारचे सुती, वुलन व रेशमी कापड

== सारडा क्लॉथ स्टोअर ==

सारडा लेन, अहमदनगर.

कोईमतुर, दिंडीगल, कांजीवरम्, इचलकरंजी

शिवसंभव व प्रिंटेड

साड्यांचा लेटेस्ट डिझाईनचा भरपूर स्टॉक

गुरु प्रवोक्त ५५९
दोन शब्द

अहमदनगर एज्यु. सोसायटीच्या सोनई हायस्कूलमध्ये शिक्षक असतांना "पंडीत श्री. सातवळेकर" यांनी आपल्या

<http://www.opoosoft.com>

बद्दल वर्तमान पत्रांतून जाहीर विनंती केली होती. त्यांच्या सुत्कार्याला थोडाफार हातभार लावावा या हेतूने सोनईच्या पंचक्रोशींत असलेल्या शिंगणापूर येथील "श्री शनिदेवा" बद्दल माहिती त्या गांवांतील वृद्ध पुढाऱ्यांची बैठक घेऊन व सोनई येथील श्री. काकासाहेब राजहंस, बी.ए.एल.टी. या वृद्ध व विद्वान पुढाऱ्यांनी दिलेल्या टिपणांवरून संकलित करून या जागृत देवस्थानाबद्दलचा लेख त्या मासिकासाठी पाठविला. त्या देवस्थानाबद्दल बरीच नवीन माहिती वाचकांना मिळाली व त्यामुळे बऱ्याच लोकांना त्या देवस्थानाबद्दल आस्था वाटू लागली.

माझे चिरपरिचित मित्र श्री. बाबुराव यंगल उदबत्ती गारखानदार हे एक कळकळीचे हिंदु धर्म सेवक आहेत. त्या लेखाची एक छोटी पुस्तिका काढून ती नाममात्र मालतीला विकून धर्माबद्दल नेहमीच उदासीन असणाऱ्या बांधवांना या जागृत देवस्थानाच्या परिसरांत आणून जागृतीचे कार्य केल्याबद्दल धन्यवाद देणे या प्रसंगी स्तुत होणार नाही.

शनिवार ९-११-६३
केशव निवास
अहमदनगर.

20308

आपला नम्र

मो: मा. देवस्थळी

प्रकाशकाचें ! ! !

१८८५ कार्तिक वद्य ३०
ता. १६-११-१९६३

आपणापुढें श्री शनिश्चर (शिंगणापूर) येथील जागृत देवस्थानाची माहिती पुस्तिका सादर करण्यास मला अत्यंत आनंद होत आहे.

मी प्रकाशक नाही किंवा त्या क्षेत्रांतील कांहींच ज्ञान मला

<http://www.opoosoft.com>

खास " देवता अंक " काढून प्रसिद्ध करण्यांत आली आहे. व त्यातच श्री, शनिश्चर शिंगणापूर ता. नेंवासा, जि. अहमदनगर येथील माहिती आपणा सर्वांचे परिचयाचे व आवडते श्री. गो. मा. देवस्थळी सर यांनी लिहिलेली वाचण्यांत आली व ती पुनश्च मुद्रित करून पुस्तक रूपानें प्रसार करण्याच्या उद्देशानें ही पुस्तिका काढली आहे.

याकामीं मला श्री. देवस्थळी सरांनी आनंदानें परवानगी दिली तसेच पुरुषार्थ मासिकाचीही सम्मती देण्याची व्यवस्था केली आणि या प्रकाशनायें मला आर्थिक व हादिक सहाय्य श्री. उत्तमराव सुपेकर, श्री. बनशीशेट बोगावत, श्री. जी. एन. विद्ये, श्री. द. गो. देशपांडे श्री. नागनाथ का. जिन्ने तसेच श्री. नानासाहेब गणेश दारवेकर श्री. दादासाहेब देशपांडे, श्री. अशोकराव चांदेकर यांनी मला उत्तम प्रकारचें मार्गदर्शन केले त्यांचा मी आभारी आहे. तसेच मुद्रणानें काम व्यवस्थित वेळेंवर करून दिल्याबद्दल श्री. पोपटाव कवडें " आनंद मुद्रणालय " व्यवस्थापक व कामगार बंधूंचे व श्री. मुख्या गुलाबराव आर, या सर्वांचे मी हादिक आभारी आहे.

मला या कार्यांत बऱ्याचशा व्यापारी वनांनं जाहिराती देऊन सक्रीय सहाय्य केले त्यांचा मी अत्यंत ऋणी आहे. जागे अभावी बऱ्या-बऱ्या जाहिराती स्विकारतां जात्या नाहीत त्याबद्दल दिलगीर आहे.

या माझ्या छोट्याशा प्रयत्नानें हिंदु बांधवांत धर्म जागृती होऊन आपली असंख्य देवस्थाने आज विस्कळीत व अदृश्य झाली आहेत त्यांच्या पुनर्रचनेचे कार्य होवो हीच परमेश्वराच्या चरणीं नम्र प्रार्थना करितो,

महाराष्ट्र उदवती निकेतन

३९३१ जुना मंगळवार

अ ह म न ग र.

आपला नम्र सेवक

बाबूराव संगण्या यंगल

उंचा प्रतिची सुवासिक

महेश्वर अगारवानी

विक्रते बी.एस. चंगल
अहमदनगर

सुदर्शन प्रिंटिंग

सुदर्शन चेंबर
अहमदनगर

पारशाखुंड अहमदनगर.)

(मालक :- विला

मथा

<http://www.opoosoft.com>

— रेणाविकर —

स्पेशल

यांची स्पेशल

<http://www.opoosoft.com>

तसेच

अकोट तंबाखु

चिलम व मशेरीसाठी

वापरा !

प्रोप्रायटर — जे. एस. रेणाविकर

गंज बाजार, अहमदनगर.

फोटो काढण्याचें एकमेव ठिकाण

चंद्रशेखर आर्ट स्टुडिओ

आड ते बाजार, अहमदनगर.

कलापूर्ण ★ उत्कृष्ट ★ आकर्षक

पुष्पाल के. नरसु अॅण्ड सन्स

भू. प्र. म.

<http://www.opoosoft.com>

तांबे, पितल व
* स्टेनलेस स्टीलची
सुबक व घाटदार भांडी

भेट देण्यालायक
सुंदर व आकर्षक वस्तुं

*

मेसर्स,
रमेश
मुरलीधर
अंभोरे वांबोरीकर
शहाजीरोड,
अहमदनगर.

योग्य भावांत आर्डरप्रमाणें
माल बनवून देऊ.

आनंद साडी

<http://www.opoosoft.com>

“उत्तम प्रतीचें पातळाचे प्रतीष्ठीत निर्मीते”

“ आनंद साडी ”

प्रोप्रायटर - बुरा नदर्स

≡ हातमाग फॅन्सी पातळाचे व्यापारी ≡

३९७२, तट्टी दरवाजा, अहमदनगर.

जगांतले दहावे आश्चर्य -

श्री शनीश्वर शिंगणापूर

<http://www.opoosoft.com>

निवासस्थान

अहमदनगर जिल्हा ही 'संतांची पवित्रभूमि' म्हणून साधारणपणे तेराव्या शतकापासून प्रसिद्ध आहे. या जिल्ह्यांत नेवासे येथे श्री. ज्ञानेश्वर महाराजांनी आपली अमर कृति 'ज्ञानेश्वरी' लिहिली, त्याच तालुक्यांत सोनई गांवापासून पूर्वेस तीन मैलावर शिंगणापूर म्हणून एक वाडीवजा खेडे आहे. त्या ठिकाणी 'श्री शनिदेवा' चे स्वयंभू स्थान आहे. अहमदनगरहून सोनई २८ मैल असून एस टी. बसची सोय उत्तम आहे, तेथून शिंगणापूरला जाण्यासाठी कच्ची सडक आहे.

शनीची मूर्ती

हि मूर्ति म्हणजे एक काळा पाषाण असून, सुमारे ५॥ फूट उंच आहे. हे स्थान स्वयंभू आहे याचा खुलासा-सुमारे १५० वर्षांपूर्वी जवळ असलेल्या 'पानस' ओढ्याला एकदां पूर आला आणि त्या पूरातून ही शिळा बाह्यत आली. गुराखी मुले तेथे होती. त्यांनी खेळतां खळतां शिळेला हातांतील काठ्या टांचल्या त्याबरोबर त्या भागांतून रक्त वाहू लागले. ही हकीगत वडील माणसांना सांगितली, तेव्हां माणसे जमा झाली. लगेच त्याच रात्री तेथील वस्तीवर असलेल्या एका भाविक गृहस्थाला स्वप्नांत सांगी झाली 'मी शनिदेव आम्क्या ठिकाणी आलो आहे मला घेऊन जावे व तुझ्याजवळ माझी स्थापना करावी.' त्या गृहस्थाने इतर लोकांना सांगून देवाला आणण्यासाठी गाडी बैल जोडचा वगैरे तयार ठेवल्या. कितीतरी लोकांनी ती शिळा उचलून गाडीत ठेवण्याची शिकस्त केली पण ती तसुभरसुद्धां जागची हलली नाही. निराश होऊन जमलेले लोक परत आले.

दृष्टांत

‘कुणीतरी मामाभाचे असलेल्या दोन लोकांनी मला काठ्याच्या फासावर लोटून, दोन काठ्या बैलांच्या जोडीने मला तिथे न्यावे (सध्यां मला हाडि हीव १०००) १२००० रोजी मला मूर्ती मारवी त्याप्रमाणे

<http://www.opoosoft.com>

जमिनीतच बभी होती. त्याच्या भोंवती हल्ली बांधलेला तसला ओटा वगैरे काहीं नव्हता. त्यावेळीं मूर्तिची ऊंची ५॥ फूट होती.

आतां दिसतो तो चौथरा, सोनई येथील श्री. शेट जव्हारमल लोडा यांनी बांधला. आपल्याला पुत्र झाल्यास आपण मूर्तीच्या सभोवती चौथरा बांधू असा त्यांनी नवस केला होता. त्याप्रमाणें त्यांची मनीषा पूर्ण झाली व त्यांनी चौथऱ्याचे काम सुरू केले.

वरील शेटजींना कुणी असा सल्ला दिला की चौथरा बांधून त्यावर ती मूर्ती उचलून ठेवावी. म्हणून मूर्ती जमिनीतून वर काढण्याची खटपट सुरू झाली जितकी उंची वर आहे, तितकेच खाली खोल खणलें, तरीसुद्धां मूर्ती तितकीच, किंबहुना त्याच्या पेक्षाही खोल अखंडशीलेच्या स्वरूपात असल्याचे आढळून आले. अर्थात मूर्ति उचलून ठेवण्याची सूचना विफल ठरली... ‘माझ्या भोंवतींच चौथरा बांधा. मला हालविण्याच्या... उचलण्याच्या फंदांत पडूं नका.’ असा दृष्टांत झाला व नंतर चौफेर चौथरा बांधला, तरीसुद्धां मूर्तीची उंची पूर्वीइतकीच म्हणजे ५॥ फूट आहे.

सम्भवामि युगे युगे

भुष्टांचें रक्षण व दुष्टांचें निर्दालन यासाठीं बचनापूर्तीसाठींच की काय कोण जाणें... ही क्षनिमहाराजांची स्वारी, शिंगणापूरच्या लगतच, तळपत्या उन्हांत कडक थंडीत, भर पावसाळ्यांत मस्तकावर कोणतेही छत्र न घेतां—बळीराजाच्या द्वारपालाप्रमाणें आज कित्येक वर्षे खडी आहे. मूर्तीवर छप्पर बांधण्याचे प्रयत्न झाले .. पण स्वप्नांतूनच ‘मला निवारा किंवा छत्रछाया यांची गरज नाही’ जसें निखून बजावण्यांत आलें. इतकेच नव्हे... तर शेजारी असलेल्या लिंबाच्या झाडाच्या फांद्या वाढून जर मूर्ती

फोन नं. ३५१

<http://www.opoosoft.com>

खुष खबर

शेतकऱ्यांचे आवडते लहान साईजचे ५।६ चे रस्टन
इंजीन्स आता मिळू लागली आहेत.

जगप्रसिद्ध रूस्टन इंजिन्स ५।६ ११।१४।१८ व डिलक्स
पट्टे, जर्म ऑईल, इंडियामन किलोस्कर तसेच सर्व
प्रकारच्या इंजिनच्या सुट्या भागांचे प्रमुख
विक्रेते. तसेच पिकांवरील गायगीच्या
.....औषधांचे स्टॉकिस्ट.....

ऑग्रिकल्चरल इंजिनिअरिंग कार्पोरेशन:

प्रो. निंबाळकर लगड आणि कंपनी

(शिवाजी रोड,
श्रीरामपूर)

(सेंट्रल बँक रोड,
अहमदनगर)

पुण्याची
शेठ हरिभाई देसाई
यांची स्पेशल फर्मास

<http://www.opoosoft.com>

ब्रँच : ३३७०, नवीपेठ अहमदनगर.

आझाद स्टोअर्स ★ ● ★

कॅप अँड रेडिमेड स्टोअर

महात्मा गांधी रोड, अहमदनगर.

प्रोप्रा. — के. एन. विद्दे

॥ श्री मार्कंडेय प्रसन्न ॥

प्रकाश साडी

किरकोळ व ठोक हातभाग पातळाचे व्यापारी

मेसर्स चंद्रग्या मल्लग्या अनगल

३८९७-९८ आशा टॉकिजमार्गे, अहमदनगर.

वर सांबली पडूं लागली तर तेवढी फांदी आपोआप तुटून बाजूला पडते. हा चमत्कार पहाणारे लोक अद्याप शिंगणापूरला हयात आहेत.

एक अद्भूत चमत्कार

कठिणप्रायः कठोरप्रायः हिः - ही हिः कठोरप्रायः सांबली पडली तेव्हा

<http://www.opoosoft.com>

जें दृक्प्रत्यय अनुभवाला येत असत, ते दिवसेंदिवस कमी होत आहेत, पण या शिंगणापूरच्या शनिदेवताची सत्ता प्रत्ययास आणणारा अद्भूत चमत्कार म्हणजे शिंगणापूर येथील एकाही घराला चौकट किंवा दारें नाहीत ! इतकेंच नव्हे त्या परिसरातील कोणत्याही घरांत कपाट, कडी, कुलुप लावायचें नाही, अशी शनीमहाराजांची आज्ञा सक्त आहे, व तिची अम्मल बजावणी तेथील रहिवाशी अत्यंत कसोशीनें करीत आले आहेत. या परिसरांत 'चोरी होत नाही' चोरी करणारा चोर अं होतो, भ्रमिष्ट होऊन रस्ता चुकून देवताच्या आसपास फिरत राहातो व चोर आपण होऊन गुन्हा कबूल करून देवाजवळ क्षमेची याचना करून मग देवाच्या कृपेनें पूर्ववत् होतो.

एकदा पाव्हणा किंवा परस्थ मनुष्य कुलुप लावलेली ट्रंक किंवा बॅग घेऊन त्या परिसरांत मुक्कामाला राहिला तर त्याला सुद्धा ते कुलुप काढून ट्रंक, बॅग मोकळीच ठेवण्याची जाणीव देवाकडून व तेथील लोकांकडून होते. एकाद्यानें दुराग्रहानें ही जाणीव न मानल्यास, त्याला बोडा फार फटका बसतोच.

बोडेसे विषयांतर करून असे म्हणावेसे वाटते कीं ' भारतीय लोक अंधश्रद्धेनें, अज्ञानानें वाटेले त्या खुळचट गोष्टीवर विश्वास ठेऊन, धर्माच्या नांवाखालीं अंधारांत चाचपडत असतात आणि त्यामुळे ते अत्यंत मागासलेले आहेत .. असा आरोप करणाऱ्या सुधारलेल्या देशातील लोकांना, जगाच्या पाठीवर ' देव तारी त्याला कोण मारी ' या म्हणेची सत्यता पटविणारे बिन दरवाजाचें, कुलुप किल्ली न वापरणारे एकादे गांव दाखवितां येईल काय ? मी तर असे म्हणें ' जगांतले दहावे आश्चर्य ' म्हणजे हे सोनई जवळील ' शनिदेवाचें शिंगणापूर ' होय.

‘ Mother India ’ लिहून भारतीय लोकांची नालस्ती करून कुप्रसिद्ध पावलेल्या ‘ मिस मेयो ’ बाईना द्वारहीन घरे, कुलुपकिल्ली न बापरणारे लोक पाहाण्याची संधी दिल्यास ‘ The holy India ’ असे पुस्तक लिहिण्याचीच त्यांना स्फूर्ति होईल.

<http://www.opoosoft.com>

नगर जिल्हा हा कुठल्या जिल्हा म्हणून सरकारा जागवताना पुढा नमुद केलेला महाराष्ट्राचा भाग आहे. एकदोन वर्षांच्या अवधीनंतर अवर्षण किंवा कमी पाऊस, ही ओरड नगर जिल्ह्यातून कुठून तरी ऐकू येते, अर्थात नेवासे तालुक्यांतील सोनईच्या भागांत योग्य वेळीं पाऊस पडला नाही तर पूर्वा नक्षत्रापर्यंत पावसाची वाट पाहून, श्री शनिदेवाला सांकडे घालतात... त्याचे विशेष तंत्र व जपणूक आहे. (Rituals) त्या विधीला देवाला ‘ शिते लावणे ’ असे म्हणतात. तो विधि म्हणजे— एकाद्या शनिवारी शनीदेवाच्या आसपासचे मैदान स्वच्छ करून पाणी मारतात. नंतर शनीचा चौथरा स्वच्छ धुवून काढतात. नंतर देवाला अभिषेक करून पूजा करतात. नंतर मामाभाच्याचे नाते असलेले दोन गृहस्थ... शिंगणापूर येथील वस्तीपैकी— यांनाहि स्नान घालून, उपवास करायला लावतात. संध्याकाळच्या सुमारास पुन्हा या जोडीला आंधोळ घालून, देवाजव एकमेकासमोर उभे करतात. बाये बाजवून टाळमृदंगाच्या नादावर शनि-देवाचा नामघोष सारखा चालू ठेवतात—यानंतर तेथील एका ओरीत रहाणारे साधू (पूर्वी उदोसी बाबा म्हणून २५ वर्षे शनिमहाराजांच्या सान्निध्यांत रहात असत. ते एकदोन वर्षांपूर्वीच दिवंगत झाले) स्नान करून मूर्तीजवळ बसतात... मामाभाचे यांना ओल्या बत्त्रानिशी एकमेका-समोर उभे करतात. प्रत्येक जण सुमारे तीन फूट लांब असलेल्या दोन बांबूच्या कामठ्या आपल्या कमरेला लावून त्या दोन्ही बाजूंनी दोन्ही हातांनी सरळ समांतर धरतो. नंतर नामघोष थोडा वेळ थांबवून ते साधू-महाराज नक्षत्रांची नावे घेऊन देवाला विचारतात—

‘ या नक्षत्राचा पाऊस पडेल का ? ’ ‘ त्या नक्षत्रांत पाऊस पडेल ’ असे उत्तर असेल तर त्या दोन्ही कामठ्या (मामाभाच्यांच्या) जवळ जवळ येतात... भरपूर पाऊस पडणार असेल तर ‘ प्रत्येकाच्या कमरेच्या दोन्ही

राजमल बन्सीलाल बोगावत

आमचेकडे सर्व प्रकारचे
साडीवान ठोक भावाने मिळेल.

<http://www.opoosoft.com>

अहमदनगरमध्ये

शाखाहारी भोजनाची व रहाण्याची उत्तम सोय

=== सर्कल गेस्ट हाऊस ===

व्यवस्थापक - घनश्याम गिल्डा

दादा चौधरी रोड, वसंत टॉकिजकडे जाण्याच्या रस्त्यावर
बंगाल चौकीजवळ, अहमदनगर.

श्री गोमाता सरकी केंद्र

सरकी, पेंड व चुनी

ठोक व किरकोळ बोग्य भावांत मिळेल.

श्रीगोमाता दूध केंद्र आमचे येथे म्हशीचे निर्भळ
दूध मिळेल

तसेच गावराण तंबाखूचे ठोक व किरकोळ व्यापारी.

चितळे रोड, सुभाष चौक, अहमदनगर.

उत्तम एकनाथ सुपेकर

सारडा गल्ली, अहमदनगर.

आमच्याकडे हातमाग व पावरलूम पातळे लुगडी

<http://www.opoosoft.com>

एक वेळ अवश्य अनुभव घ्यावा.

४१८, बुधवार पुणे २

८३२, डी. एम. रोड पुणे १

एफ. होमी

चष्म्यांचे कारखानदार

गव्हर्नमेंट, म्युनिसिपल कॉन्ट्रॅक्टर्स व विक्रेते

मार्डचे विठ्ठल मंदिरासमोर, डांगे गल्ली, अहमदनगर.

— नगरमधील सर्वांत जुनी व सुप्रसिद्ध —

हनुमानछाप

विडीचीच

नेहमी मागणी करा

प्रो. — हणमंत शिवराम भाडेप अँड सन्स

चितळे रोड, अहमदनगर.

कामटचा एकमेकांना चिकटतात ' आणि मग नामघोषाच्या जयजयकारांत सर्व लोक भक्तिभावाने देवाला नमस्कार घालतात... आणि त्या नक्षत्रांत खरोखर पाऊस पडतो. गेल्या वर्षी 'पूर्वा' नक्षत्र येईतो सोनईला अजिबात पावसाचा थेंब नव्हता. शनिदेवाला घर सांगितलेल्या पद्धतीने कौल लावला

<http://www.opoosoft.com>

चमत्कार शिगणापूरला, नगर जिल्ह्यांतील अवपण काळीं केव्हांही पाहायला मिळतो. अर्थात हे देवस्थान अत्यंत जागृत, नवसाला पावणारे, रक्षण करणारे आहे याबद्दल ऐतिहासिक पुराव्यासाठी जुनी दप्तरे, बखरी, कागद-पत्रे चाळण्याची जरूरी नाही.

चक्षुर्व सत्यम्

हेच प्रमाण, परदेशी पाव्हण्यांचे एकादे (Cultural Mission) सांस्कृतिक मंडळ भारतांत आल्यास त्यांना भारताला मिळालेल्या शिल्प-कलेच्या वारसदारी सौंदर्याच्या जोडीला 'No lock, No key No doors' असें हे छोटेंसे गांव दाखविल्यास हिंदु धर्मातील देवतांच्या सामर्थ्याची, दैवी शक्तिची बरोबर कल्पना येऊ हिंदु धर्माची महती वाढेल.

यानंतर सर्पदंश

शिगणापूरच्या परिसरांतच नव्हे तर आसपासच्या पंचवीस तीस मैलांतील गांवांत जर कुणाला 'पान लागले' तर त्या व्यक्तीला शनि-देवापाशी आणून ठेवल्यास, वीष उतरून ती व्यक्ती खडखडीत बरी होते. (मिरज स्टेशनच्या प्लॅटफॉर्मवर एक लिंबाचे झाड असून त्याला दोरीने बांधलेले दगड, 'आडी गुडी इमामसाहेब' या मंत्राने सर्पदंश उतरणारेच आहेत. हे पुष्कळांना माहित आहे.) या ठिकाणी केवळ देवाचे सानिध्य हाच तोडगा ठरून, याचा अनुभव पुष्कळांना आलेला आहे. सोनई येथील एक शेतकरी श्री. नामदेव पांडूरंग दरंदले यांची सुन चार वर्षांपूर्वी, भाऊवंदांच्या घरी कांही पदार्थ देऊन परत येत असतां वाटेत तिला सर्पदंश झाला. घरी येऊन ती हकीगत सांगता सांगताच, ती बेशुद्ध होऊन पडली,

लागलीच मंडळी जमा होऊन, त्यांनी तिला, शनीचा नामघोष चालू ठेवला शिंगणापूरला देवाजवळ आणून ठेवले .. ती तशीच बेशुद्धावस्थेतच होती. लोकांनी रात्रभर नामघोष चालू ठेवला... पहाटे पांचच्या सुमारास ती शुद्धीवर येऊ लागली. व अर्घ्या तासांत पूर्ण बरी होऊन चालू बोलू लागली ' नी बाई अद्याप हयात आहे,'

<http://www.opoosoft.com>

शनिदेव हे दैवत श्री शंकराप्रमाणे सौम्य नसून अत्यंत जहाल आहेत, याबद्दल शनिमहात्म्यांत अनेक कथा सांगितल्या आहेत—

रक्षि रक्षि प्रभो नृप वक्रगति अनिवार

पातली ज्ञानेश्वरी बाजार ॥

ठक सोदागर ठकविल करुनि वारुवरति स्वार ।

विक्रमा, दाविल यमदरबार ॥

हीच कथा बाबालवृद्धांच्या परिचयाची आहे. तसेच अनुभव शिंगणा-पूरच्या दैवताने पुष्कळांना दिलेले आहेत— (१) जन संस्थानमधोल एक बडे श्रीमान व्यापारी श्री. जेठाभाई कांही भाबिक लोकांच्या आग्रहावरून शिंगणापूरला गेले, त्यांनी ती पाषाणाची निराकार मूर्ति पाहून ही कसली मूर्ति ! कसला देव ! या मूर्तीच्या पाया हे लोक वेड्यासारखे कसे पडतात पूजा काय करतात बगैरे निदास्पद उद्गार काढून ते पाया न पडता परत आले. आपल्या मोटारीत जाऊन बसतांच त्यांचा नाकाचा बोंडा काळा झाला... इतर लोकांनी ही गोष्ट त्यांच्या निदर्शनाला आणली, कांहीं तरी काळ नाकाला लागले असेल म्हणून त्यांनी धोतराने नाक पुसले पण ते काळ कांहीं पुसले गेले नाही. बांबोरीपर्यंत जातात तो काळा डाग वाढतच गेला. बरी पोहोचले तो त्यांचे बघे अधिक तोड काळे झाले. पुष्कळ धूचोल केली. अखेर डॉक्टरांचे औषध चालू केले, इंजेक्शनस् घेतली, परंतु कांहीं उपयोग झाला नाही. चिंतामन स्थितीत त्यांना शिंगणापूरनजीक मोटारीत बसतांना नाकाला काळे लागल्याचे कुणो तरी सांगितल्याचे स्मरण झाले, व लगेच शनिदेवाबद्दल आपण उपहासाची भाषा वापरली हे बाढवले.

भेंट देण्यासाठी -

स्टेनलेस स्टील व इतर सर्वप्रकारच्या वस्तु

या ठिकाणी

<http://www.opoosoft.com>

॥ श्री ।

≡ पांडे आर्ट स्टुडिओ ≡

महात्मा गांधी रोड, अहमदनगर.

कोणत्याही जुन्या फोटोवरून एलार्जमेंट, ऑईल पेंट,
बॉटर कलर करून मिळण्याचे एकमेव ठिकाण

अमृतलाल सीमरतमल चंगेडे ★ ★

तेलीखुंट अहमदनगर.

उंची, भारी अगरबत्ती तसेंच फेपरमीठ व विस्कीट
रबरी फुगे, तपकीर मिळण्याचें ठिकाण

★ ★ ★ ★ न्यु चंगेडे स्टोअर्स

सुप्रसिद्ध **महेन्द्र पेढावाळा** अहमदनगर.

प्रोप्रा. महेन्द्र खेतसी

आपल्या मंगलप्रसंगी उत्तम व खात्रीशीर

— पेढे तयार करून मिळेल —

<http://www.opoosoft.com>

सकाळीं ७ ते ३ सिटी लायब्ररीसमोर, चितळे-रोड

सायंकाळीं ८ ते ११॥ कोहिनूर प्लॉथ रटोअरजवळ.

॥ श्री साईनाथ कृपा ॥

श्री जयनारायण पुष्पकला भांडार

प्रोप्रायटर —

एन. एस. तांबे

प्लॉ व र क मि

शन एजंट

चितळे रोड,

अहमदनगर

॥ श्री मार्कंडेय प्रसन्न ॥

★ ★ **उमा पातळ डेपो** ★ ★

हातमाग पातळाचें ठोक व किरकोळ व्यापारी

छाया टॉकिज समोर, अहमदनगर.

श्री शनिदेवाचाच हा चमत्कार असावा अशी जाणीव होऊन, ते गृहस्थ शिंगणापूरला आले... देवाची पूजा, अभिषेक यथासांग करून, त्यांनी देवाची क्षमा मागितली... तिथेच तोंडावरचा डाग कमी होऊ लागला. घरी जाईतो तो पूर्ण नाहीसा झाला

<http://www.opoosoft.com>

हुकुमावरून शिंगणापूरला आले. लोक त्यांना फार मात असत, 'युद्ध कजं द्यावाच लागेल या भितीने सर्व गांवकरी रानांत निघून गेले. चार पांच हजार होते .. ते देवापुढेच बसले होते. मामलेदारसाहेबांनी 'या काळ्या देवाला भजून हे लढाईचें अरिष्ट टाळार नाही. तो पाषाण काय करणार मी गोऱ्या देवाचा भक्त आहे. तुम्हीं 'युद्ध कजं द्या' निघा द्या... हे लढाईचें संकट गोऱ्या देवालाच प्रसन्न करून घेऊन निवारण होणार आहे' तेव्हां गांवकऱ्यांना सांगून पाटला बरोबर नांविशीवार रक्कम तालुक्याला पाठवून द्या, असे बजावून स्वारी तेथून निघाली. ते घरी आल्यावर त्यांच्या पाठीवर चार इंच जागेत एक मोठा काळा फोड आला व ते त्याच्या आगीने हिराण झाले. पुष्कळ डॉक्टरांनी उपाय केले. सनीचा कोप झाला असें कोणी त्यांना सांगितले. बारा महिने उपाय चालूच होते अखेर ते शरमिंदे होऊन शिंगणापूरला आले. देवावर अभिषेक करून पूजा करून क्षमेची याचना केली, तेव्हां तो फोड बरा झाला.

(३) सोनई येथील श्री. शंकरराव आण्णासाहेब राजहंस हे कुलकर्णी होते. सरकारी कामासाठी ते एकदां शिंगणापूरला गेले. देवाची पूजा चालू होती तेव्हां त्यांचे काम तोपर्यंत बडून पडले. 'हे अडाणी लोक कसली पूजा करतात, शीळा वाहून येते काय, तिला सनीदेव काय मानतात.' बगैरे शब्दांनी त्यांनी देवाची अवहेलना केली... त्यांना काम करता आले नाही. अंगांत ताप चढला .. बोलता येईना .. पुढे घोडे-गांवचा जाणार होते तेथे जाण्याची अंगांत शक्ति नाही. अशी एकदम स्थिति झाली, घरी परत आले तो त्यांचो बोंबडी वळली .. तोंडातून शब्द निघेना. त्यांनी पुष्कळ उपचार केले पण गुण आला नाही. त्यावेळीं सोनई येथे असलेले पोलीस सबइन्स्पेक्टर श्री. प्रल्हाद मनोहर अतीतकर

(हे हयात आहेत) यांनीं शनीदेवाची क्षमा मागण्याचा सल्ला दिला. पांच शनिवारी देवाचे दर्शन घेण्याचें कबूल करून त्यांनीं शनिरायाची क्षमा मागितली. नंतर ते पूर्ववत् बोलूं चालूं लागले.

आज्ञाभंग व त्याबद्दलची जाणीव

<http://www.opoosoft.com>

बापर कल्यास, काय हाईल त्याबद्दल ताकीद कशी मिळाली याची एकदोन उदाहरणे दिल्यास वाचकांची खात्री पटेल— चार वर्षांपूर्वीच ही गोष्ट झाली. सोनई येथील प्रसिद्ध शेठ श्री. हनुमंतराम हिरानंद बंग यांचा मठा देवाच्या शिंगणापुरी आहे. त्यांच्या गड्यांनीं, त्यांच्या पश्चात् मळ्यामध्ये भाकरी कालवण ठेवण्यासाठी एक कडी कुलूप असलेली लाकडी पेटी सकाळीं मळ्यांत आणून ती कडव्याच्या सोलीत ठेवली. त्यांतील कडवा बैलांना घातला. त्याच दिवशीं ४ वाजतां सर्व २० च्या २० बैल एकदम फुगले, खाणेंपिणें सोडून विव्दल झाले. आतां काय करावें या फिकिरीत असतांना शेजारचा मळेकरी आला, त्याला सर्व हकीगत कळल्यावर, त्यानें कडी कुलुपाची चौकशी केली व लगेच त्यानें कडी कुलूप काढून ती पेटी देवा-जवळ नेली. शनीदेवाचा अंगारा बैलांना लावून, नामघोष चालूं ठेवला. पांच वाजेपर्यंत सर्व बैल सुधारून पूर्ववत् झाले.

शनिदेवाच्या स्थानापासून सुमारे २०० यार्डावर, झाडीत एक दत्ताचें स्थान आहे, त्यावर औदुंबराची छाया आहे. त्या ठिकाणीं तेली जातीचा एक साधू नगरहून आला, तो तिथें पूजा अर्चा करून राहूं लागला. मधून तो नगरला जात येत असे. नगरहून इकडे येतांना त्यानें एक पेटी आणली, त्यांत ओषधें होती म्हणून त्याला त्यानें कुलूप घातले. रात्रीं त्याला एक उशाशी व एक पायध्याशी असे दोन काळे सर्प त्याला दिसले. रात्र मोठ्या फिकिरीत काढून सकाळीं त्यानें ही हकीगत लोकांना सांगितली, मग त्यानें ती पेटी कुलुपासह सोनईला ठेवली व तेथून नगरला पाठविली.

चौर्यकर्म व त्यास दैवी प्रतिबंध

'बारे, कड्या, कुलुपे ही नाहीत, यावरून शनिदेवाच्या परिसरांत, चोरी होत नाही, हे सत्य आहे; पण काहीं आधुनिक शक्तिकरांनीं, पैज

मारून, चोरी करण्याचा चंग बांधला. हे चोर सराईत होते. थोडेगांवच्या जवळ राहात असत. एक मुखवस्तु शेतकरी एकरंगी एक शिंगी बैलांची जोडी आपल्या गाडीला जोडून दर्शनासाठी शिंगणापूरला आला. शेतकरी गाडी सोडून, झाडाला बैल बांधून मुक्कामाला एका मित्राकडे गेला. त्याच्यावर निघाल्यापासुन पाळत ठेवून चोरही तेथे आले. रात्री बारा

<http://www.opoosoft.com>

मल लांब आलो. असे वाटून त्यांनी ते बैल एका झाडाला बांधून तेथेच बंग टाकले. तीन चार तास चालल्यामुळे पडल्याबरोबर त्यांना झोप लागली. सकाळ झाली .. लोक आपापल्या उद्योगाला लागले, तरी हे बघड्यावर घोरत पडले होते. गाडीचा मालक जाण्याची तयारी करून बैल जोडण्यासाठी पहिल्या झाडाजवळ आला तो त्याला बैल सोडून नेल्याचे कळले. शोधाशोध सुरू झाली. आसपासच्या वस्त्यांत माणसे पाठवून, बैल सुटून कुठे गेले की, काय हेहि पाहिले. अखेर त्यांच्यापैकी एक माणूस शोधतां शोधतां शनिदेवापुढील मैदानांतून शंभर दिडशे यार्डावर आला, तो त्याला बैल एका झाडाला बांधलेले व जवळच तीन माणसे झोपलेली दिसली; लगेच त्याने मालकाला बोलावणे पाठवून बैल सांपडल्याची वार्ता दिली. बैलांच्या मालकाबरोबर गांवकरीही आले. त्यांनी त्या लोकांना उठवून, विचारपूस केली, तेव्हां ते अत्यंत शरमिटे होऊन, प्रांजलपणे त्यांनी गुन्हा कबूल करून, त्यांची क्षमा मागितली.

‘ १०।१२ मैल आपण लांब आलो आहोत, या समजतीने, थोडी विश्रांती घ्यावी. या हेतूने बैल झाडाला बांधून, थोडे आडवे झालो तो अजिबात जाग आली नाही. आम्ही पैज मारून चोरी करण्यासाठी आलो हातो, पण देवाने आम्हाला चक्रांत घालून रात्रभर इथेच फिरवून आमच्या नाकांत दम आणला... वण वण हिडून पुन्हा इथेच. हें ऐकून, मालक व गांवकरी थक्क झाले, शनिदेवाच्या फक्त्यांत सांपडलेल्या त्या चोरांना त्यांनी देवाच्या दर्शनाला नेले. देवापुढे नांकवुन्या काढून त्यांनी क्षमेची याचना केली. गांवकऱ्यांनी त्यांना दोनप्रहरी जेवायला ठेवून घेतले. आणि त्या मालकाने त्यांना फेटे बांधून सन्मानाने त्यांची बोळवण केली.

याच्यापेक्षांहि महत्वाची एक घटना, शिंगणापूर येथील वतनदार ‘ वानकर ’ बराण्यांतील एका बूड गृहस्थाने स्वानुभव म्हणून सांगितली

नगर जिल्ह्यांत ' काळू भिल्ल ' म्हणून एक प्रसिद्ध दरोडेखोर- (हल्ली हयात असून, पोलीसांचे गोळीने पाय अधू झालेल्या स्थितीत आहे) याने जिल्ह्यांत व विशेषतः नेवासे तालुक्यांत त्याने दरोडे घालून, भयंकर दहशत बसविली होती. तो मागेल ते लोक त्याला देऊन, लोक आपला

<http://www.opoosoft.com>

वगैरे प्रमुख शेतकऱ्यांना दम भरून, भल्या मोठ्या रकमेची मागणी करू लागला. देवाची भिती त्यालाहि थोडी फार होती, म्हणून ' तुम्ही रक्कम गोळा करून माझ्यापुढे ठेवा म्हणजे मां कांही हाणामार न करता, परत जातो. ' कांही लोक पुढचा घोर प्रसंग टाळण्यासाठी रक्कम जमा करण्याच्या वाटाघाटी करू लागले, पण वानकर घराण्यातील एका वृद्ध गृहस्थाने काळूला बोलावून ' आमच्या घराला दरवाजे नाहीत, कुलूप किल्ल्या नाहीत तेव्हा तुला लागेल ते आपल्या हाताने घेऊन जा ' हाणामारीची भाषा ' आम्ही तुला आडवल्यानंतर कांही देत नाहीं असे म्हटल्यानंतर काळू आमचा सगळा व्यवहार उधडा आहे ' काळूला विचारच पडला तरी पण दम देऊन ' मुकाटघाने रक्कम आणा ' मी आज जवळच मुक्कामाला आहे. सकाळी रक्कम घेऊन अमक्या ओढ्याच्या वर या ' असे म्हणून काळू टोळीसह चालता झाला. रात्रीच त्याला स्वप्नांत, भोंवती दोन काळे सर्प बळवत असल्याचे दिसले. जास्त घाडस करून गोता बसेल असे वाटू तो टोळीसह चालता झाला.

अशा प्रकारच्या अनेक घटना तेथील लोक सांगतात पण विस्तारभया-मुळे त्या लिहिता येत नाहीत. पण संकलित केलेल्या सर्व माहितीचे सार ' शनिदेवा ' चे हे स्थान अत्यंत जागृत असून स्वयंभू आहे.

या नंतर थोडी तांत्रिक माहिती

शिगणापूर ही वाडी आहे व ती इतर बारा वाड्याप्रमाणे सोनईच्या ग्रामपंचायतीच्या ताब्यांत आहे. त्याप्रमाणे तेथील वसूल वगैरे दिवाबत्ती ही कामे सोनईची ग्रामपंचायत पाहते. शनिवारी अमावास्या आल्यास शिगणापूर येथे मोठी यात्रा भरते. दिडदोनशे मैलांवरून भाविक लोक येतात, व शनि-देवाला सारखे अभिषेक होत असतात. हजारों नारळ फुटता. नारळाची

किंमत बारा आण्यापर्यंतही जाते. पांच पंचवीस तेल्यांची दुकाने असून तेल, मूर्तीला वाहण्याची पद्धत आहे. बिब्बा, कवडी व तांबडी फुलें, ही प्रामुख्याने वाहिली जातात. या दिवशी ग्रामपंचायतीचे अधिकारी, माणशी एक आणा कर वसूल करतात व त्यांतून यांनकरूच्या पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था

<http://www.opoosoft.com>

वाहून शनिदेवाला स्नान घालतात. नंवासे गांवानजीक गोदावरी व प्रवरा या नद्यांच्या संगमांतील पाणी हे लोक कावडीने वाहून चालत येतात. याना फारच श्रम पडतात, पण त्यांच्या भक्तीमुळे ते या श्रमाची परवा करीत नाहीत.

देवाची मिरवणूक पालखी छविना असला डामडोल मंजूर नाही. गांवकरी ताफे, खंजिरी व एकतारीवरील भजनी मंडळे शनिवारी देवापुढे भजन करतात.

कोणी वर्गणी करून भडारा घालून, गोरगरिबांना, आल्यागेल्यांना अन्नदान करतात. एके वर्षी एका भडाऱ्यात 'बीस हजार' पान झाले. बांधलेले लाडू व पिण्याचे पाणी (विहीर थोडी आटलेली होती) यांचा पुरवठा कसा होईल या फिकिरीत गांवकरी व व्यवस्थापक होते. शनिदेवाचा नामघोष व प्रार्थना कांहीं लोकांनी करण्यास सुरुवात केली माणूस अर्धपाटी उपाशी जातां कामा नये हीच एक प्रार्थना आणि देवकृपा म्हणा किंवा प्रत्यक्ष अन्नपूर्णा अन्न वाढायला लागली असे म्हणा लाडवांचा अगर पिण्याच्या पाण्याचा तुटवडा तर पडला नाहीच पण शेवटची पंगत उठल्यावर सुद्धा लाडू शिल्लक राहिले व ते गांवकरी लोकांनी वाटून घेतले.

देवाला उत्पन्न, इनाम जमीन वगैरे कांहीं नाही. उदासी बाबा म्हणून जे देवाजवळ होते. त्यांनीं गांवठाणांतील एक एकर जमीन फुलपत्रीसाठी देवाला मिळालेल्या पैशांतून विकत घेतली आहे. पूजा गुरवाची असे पण हे बाबा तेथेच वास्तव्य करीत व तेच नियमितपणे यथासांग पूजा करीत. आतां त्यांच्या पश्चात आणखी कोणीतरी सावू तेथे येऊन राहिले आहेत. तेच पूजा वगैरे करतात.

स्त्रियांनीं देवाच्या चौथ्यावर जायचे नाही. पूजा नाही. फक्त खाली उभे राहून दर्शन घ्यावे असा नियम आहे.

यात्रे दिवशीं हजारों लोक येतात. पूजा अर्चा करून ताळ फोडून बरोघर जातात. मुक्कामाला कोणी विशेष रद्दात नाही यात्रेकरूसाठी एकाबी धर्मशाळा बगैरे काही नाही. गांवकरी लोक देवाजवळ पाणी, पक्की गटारे, धर्मशाळा बगैरे कोणत्याही सुधारणा करू इच्छित नाहीत. शनीदेवाजवळ पणारे पैमे त्या ओरीत असणारे 'बाबा' व गांवकरी पंच वांटून घेत

<http://www.opoosoft.com>

होव असेल असे वाटत नाही.

पांच महा वर्षापूर्वी, सोनईच्या रहिवाशांच्या विनंतीवरून 'अहमदनगर ए.प्यु. सोसायटी' या नामवत शिक्षण संस्थेने 'श्री शनीश्वर विद्या-मंदिर' या नांवाची इंग्रजी शाळा काढून ती ११ वी पर्यंत वाढविली आहे. एस्. एस्. सी परिक्षेला पंधा ४० विद्यार्थी बसणार आहेत. ही तिसरी वेंच आहे. शाळेत २५० मुले आहेत व शाळेची शैक्षणिक व सांस्कृतिक प्रगती कार समाधानकारक आहे. पण देवाच्या पण देवाच्या नांवाने काढलेल्या या संस्थेला अद्याप स्वस्तची इमारत बांधता येण्याजोगी आर्थिक स्वायत्तता मिळाली नाही. गांवकरी लोकांनी इमारतीचा संकल्प करून तीन-चार वर्षे झाली 'शनीदेवाची कृपा' झाल्याशिवाय इमारत उभी राहिल असे बिसत नाही. जनंत हस्ते, हे सुभाषित खरे असेल. देवाचा कृपा प्रसाद झाला तर हा ही भूषणता दगडाना मंदिराची शोभा प्राप्त होईल आणि देवाच्या नांवा-वाली नुरू केलेल्या संस्थेला योग्य व कायम स्वरूप येईल.

अच्छी और सस्ती खादी

मिलनेका स्थान

महाराष्ट्र

खादी भांडार

शहाजी रोड, अहमदनगर.

2030e

<http://www.opoosoft.com>

REFBK-0020309

REFBK-0020309